

Redaktionelt forord

Samfundsvidenskabelige forskere har det ofte dårligt med store og abrupte forandringsprocesser og transformativt kriser. Vi har det meget bedre med i bagklogskabens klare lys at rationalisere store og historisk afgørende hændelsesforløb. Vi kan faktisk forklare alt – når først tingene *er* sket, vel at mærke, og når vi iagttager begivenhederne på behagelig afstand. Hvad der kommer til at ske lige om lidt, er vi næsten blinde for. Vi får ikke øje på, at de afgørende forandringer og kriser er på vej. Vi overrumples ligesom alle andre.

Når forandringerne finder sted og alle er i alarmberedskab, har vi samfundsforskere desuden vanskeligt ved at forstå krisernes substans. Komplexiteten kan typisk ikke rummes inden for én afgrænset forskningsdisciplin. Og når vi bliver spurgt, hvilke konsekvenser disse forandringer og kriser mon kan tænkes at have, så gætter vi – præcis lige som så mange andre. Vi fortæller os selv og andre, at der er tale om »educated guesses«, men sandheden er nok snarere, at vi er i vildrede.

Sådan var det med afslutningen af den kolde krig. Langt de fleste af os så den ikke komme. Sådan var det med finanskrisen. Den kom bag på næsten alle. Og sådan er det så sandelig også med Brexit. Vi kan ikke se bort fra det forhold, at mængden af »unknown unknowns« gør os til måbende iagttagere af en verden, vi ikke helt forstår. Det er præcist også dét, der er forskningsmæssigt interessant ved eksempelvis Brexit. Det er et sam-

fundsmæssigt eksperiment, der udrulles for øjnene af os. Vi lærer og bliver klogere, efterhånden som tingene sker.

Forud for Briternes folkeafstemning den 23. juni 2016 om deres medlemskab af den Europæiske Union vurderede vi, at Unionen var så godt som dødsdømt. Vi mente, at uden Storbritannien »er der stor fare for, at EU rådner op indefra i bureaukratisk selvtilfredshed ... EU vil gradvis forvitte, fordi man i ringere og ringere grad vil evne at levere varen i form af vækst, fremtidshåb og sikkerhed til medlemslande og borgere«. ¹ Vi mente endvidere, at »[d]et vil være et kæmpe problem for Danmark, hvis Storbritannien træder ud af EU«. ²

Da vi kom lidt tættere på folkeafstemningen, blev der manet til besindighed. Brexit blev sammenlignet med spøgelse, og spøgelse eksisterer som bekendt ikke: »Ligesom med andre spøgelse bør man imidlertid tage den lidt med ro og ikke tro på dets eksistens. Selv ifald de britiske vælgere skulle stemme for et Brexit, er det eneste, der med sikkerhed sker ude i virkeligheden i de næste mange måneder nemlig – ingenting ... En mindre forskydning er en bedre beskrivelse end et brat kursskifte.« ³

Da Folkeafstemningen viste, at et flertal af briterne ønskede, at Storbritannien skulle udtræde af EU, var vurderingen den, at briterne og EU ville fortryde, og at det hele vil blive annulleret: »Jeg tror, at vi vil ende med at se

en form for britisk forbehold, som sætter en grænse for omfanget af den frie bevægelighed, som gør det muligt at holde en ny britisk folkeafstemning om medlemskab. Præcis, som da Danmark stemte om Maastricht-traktaten to gange.«⁴ På spørgsmålet om hvorvidt Brexit vil ende med at få store konsekvenser for Danmark, var svaret Nej: »Nej, jeg regner ikke med, at der sker noget.«⁵

Efterhånden som virkeligheden udfoldede sig for øjnene af os, ændrede vi standpunkt. Når dette temanummer kommer på gaden i juni 2018 – to år efter den britiske folkeafstemning – er der stadig et utal af spørgsmål, som vi kun kan levere »educated guesses« på. Det betyder imidlertid ikke, at forskere skal forholde sig passive til den virkelighed, vi omgives af. Tværtimod har vi en forpligtelse til at dele ud af den viden og de vurderinger, vi ligger inde med. Det overordnede formål med dette temanummer, der er gæsteredigeret af Peter Nedergaard, er derfor at præsentere en lang række forskellige scenarier og vurdere deres relevans. Det gør vi på det retlige, det politiske, det sikkerhedspolitiske og det økonomiske område. Vi kaster også et blik tilbage på Storbritannien og folkedybet på den anden side af kanalen og forsøger at skitsere nogle dimensioner, der kan hjælpe os til – ex post – at forstå, hvad det egentlig var, der skete for to år siden.

Uden for temanummeret leverer Rasmus Brun Pedersen i en review-artikel en status over den aktuelle forskning i dansk udenrigspolitik. Det konkluderes, at Danmark som genstandsfelt tilsyneladende er ved at glide ud af den igangværende forskning til fordel for en mere generisk og teoridrevet forskning i småstaters udenrigspolitik.

I endnu en review-artikel tager Christen Sørensens fat i boligbeskatningsaftalen fra 2. maj 2017. Det konkluderes, at denne aftale ikke løser de fordelingsmæssige problemstillinger på det danske boligmarked. Hvorvidt danskerne drager fordel af den nye ordning, afhænger af, om man er boligejer eller lejer, hvornår man er kommet ind på boligmarkedet, og hvor dyr en bolig man har købt sig. Alt er ved det gamle. Boligmarkedet er et stort lotteri med vindere og tabere.

Noter

1. Berlingske, 28. februar 2016.
2. Berlingske, 24. april 2016.
3. Berlingske, 19. juni 2016.
4. Kristeligt Dagblad, 28. juni 2016.
5. Landbrugsavisen, 1. juli 2016.

Martin Marcussen

Ansvarshavende redaktør for
Økonomi & Politik